

Глас Црногорца
издаје се сваког дана
ујутру у 8 часова.
Црнка
и Цетиње.
У Црнци, у Цетињу,
у Француску, и у Београд,
у свакој од ових држава,
адреса за пошту је
у свакој држави.
Journal officiel du Monténégro.
Neully-sur-Seine, rue Anetelle.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

LA VOIX DE

MONTENEGRO

Службени орган Краљевине Црне Горе

Journal Officiel du Royaume de Monténégro

La Voix de Monténégro (Glaso Crnogorca) paraissant tous les jours, sauf les jours de fêtes et de grève. — On s'abonne au bureau du Journal officiel du Monténégro, à Neully-sur-Seine, rue Anetelle (France). Prix de l'abonnement pour six mois: pour la France: 3 fr. — pour l'Étranger: 6 fr.

Нејт код Париза, 6. фебруара 1919.

Neully-sur-Seine, le 19 février 1919.

СЛУЖБЕНИ ДИО

М П

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ
КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

Уважавачући оставке које су нам подијели:

Председник нашег Министарског Савета и Наш Министар Спољних Послова, Евгеније Поповић;

Наш Министар Финансија и Грађевина, Мило Вујовић;

Наш Министар Унутрашњих Послова и Заступник нашег Министара Војног, Нико Хајдуковић;

Наш Министар Просвјете и Црквених Послова и Заступник нашег Министара Правде, д-р Пиро Ђ. Шоћ;

разрјешавамо их од дужности наших Министара и стављамо на располагање,

а постављамо:

за Председника нашег Министарског Савета, нашег Министара Спољних Послова и Заступника нашег Министара Унутрашњих Послова, Јована С. Пламенаца, бившег министра;

за нашег Министара Просвјете и Црквених Послова, Пера Вучковића, бившег министра;

за нашег Министара Војног, бригадира Милутина Вучићића;

за нашег Министара Финансија и Грађевина, Мила Вујовића, министра на располагању;

за нашег Министара Правде, д-ра Пера Ђ. Шоћа, министра на располагању.

Председник нашег Министарског Савета, Наш Министар Спољних Послова, Заступник нашег Министара Унутрашњих Послова, нека изврши овај указ.

Нејт код Париза,
6. (17.) фебруара 1919.

НИКОЛА с. р.

Председник Министарског Савета,
Министар Спољних Послова,
Заступник Министара Унутрашњих Послова
Ј. С. Пламенац с. р.

М П

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ
КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Заступника нашег Министара Спољних Послова, нашег Министара Просвјете и Црквених Послова, Заступника нашег Министара Правде, постављамо

за Краљевског Понасног Генералног Консула у Торину, адвоката Јована Горинца.

Заступник нашег Министара Спољних Послова, Наш Министар Просвјете и Црквених Послова, Заступник нашег Министара Правде, нека изврши овај указ.

Нејт код Париза,
8. (21.) јануара 1919.

НИКОЛА с. р.

Заступник Министара Спољних Послова,
Министар Просвјете и Црквених Послова,
Заступник Министара Правде
д-р Пиро Ђ. Шоћ с. р.

М П

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ
КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Заступника нашег Министара Финансија и Грађевина, нашег Министара Унутрашњих Послова, Заступника нашег Министара Војног и Заступника Председника нашег Министарског Савета, а по саслушању нашег Министарског Савета, на основу члана 21. Закона о чиновницима грађанског реда,

постављамо Александра Канетаповића, за директора Црногорске Трговачке Централне Агенције у Паризу, са годишњом платом четврте класе, четвртог чина, чиновника грађанског реда.

Заступник нашег Министара Финансија и Грађевина, Наш Министар Унутрашњих Послова, Заступник нашег Министара Војног, Заступник Председника нашег Министарског Савета нека изврши овај указ.

Нејт код Париза,
9. (22.) новембра 1918.

НИКОЛА с. р.

Заступник Министара Финансија и Грађевина,
Министар Унутрашњих Послова,
Заступник Министара Војног,
Заступник
Председника Министарског Савета
Н. Хајдуковић с. р.

М П

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ
КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог нашег Министара Унутрашњих Послова, Заступника нашег Министара Војног, а по саслушању нашег Министарског Савета, на основу члана 21. Закона о чиновницима грађанског реда, постављамо:

за заступника Начелника Управног Одјељења Министарства Унутрашњих Послова, д-р Душана Коларовића, досадашњег секретара Великог Суда, са платом 3. класе III. чина, чиновника грађанског реда.

Наш Министар Унутрашњих Послова, Заступник нашег Министара Војног, нека изврши овај указ.

Нејт код Париза,
31. јануара (13. фебруара) 1919.

НИКОЛА с. р.

Министар Унутрашњих Послова,
Заступник Министара Војног,
Н. Хајдуковић с. р.

М П

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ
КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Заступника нашег Министара Правде, нашег Министара Просвјете и Црквених Послова, Заступника нашег Министара Спољних Послова, а по саслушању нашег Министарског Савета, на основу чл. 21. Закона о чиновницима грађанског реда постављамо

за писара Великог Суда Марка Грујића, досадашњег писара Великог Суда, с платом 3. класе V чина чиновника грађанског реда.

Заступник нашег Министара Правде, Наш Министар Просвјете и Црквених Послова, Заступник нашег Министара Спољних Послова, нека изврши овај указ.

Нејт код Париза,
1. (14.) фебруара 1919.

НИКОЛА с. р.

Заступник Министара Правде,
Министар Просвјете и Црквених Послова,
Заступник Министара Спољних Послова
д-р Пиро Ђ. Шоћ с. р.

М П

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ
КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог нашег Министара Унутрашњих Послова, Заступника нашег Министара Војног, а по саслушању нашег Министарског Савета, на основу члана 21. Закона о чиновницима грађанског реда, постављамо:

за обласног економа на располагању Одјељења Народне Привреде, Ива М. Калуђеровића, бившег обласног економа, са платом 3. класе V чина, чиновника грађанског реда.

Наш Министар Унутрашњих Послова, Заступник нашег Министара Војног, нека изврши овај указ.

Нејт код Париза,
1. (14.) фебруара 1919.

НИКОЛА с. р.

Министар Унутрашњих Послова,
Заступник Министара Војног,
Н. Хајдуковић с. р.

М П

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ
КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Заступника нашег Министара Војног, нашег Министара Унутрашњих Послова, производимо, на основу члана 125. Закона о устројству војске

у чин пјенадијског потпоручника, с правима официра народне војске, досадашњег водника Вукла Мартиновића.

Заступник нашег Министара Војног, Наш Министар Унутрашњих Послова, нека изврши овај указ.

Нејт код Париза,
19. новембра (1. децембра) 1918.

НИКОЛА с. р.

Заступник Министара Војног,
Министар Унутрашњих Послова,
Н. Хајдуковић с. р.

М П

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ
КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Заступника нашег Министара Војног, нашег Министара Унутрашњих Послова, а на основу чл. 125. Закона о устројству војске,

производимо у чин командира, досадашњег пјенадијског капетана Јола Иванишевића.

Заступник нашег Министара Војног, Наш Министар Унутрашњих Послова, нека изврши овај указ.

Нејт код Париза,
2. (15.) јануара 1919.

НИКОЛА с. р.

Заступник Министара Војног,
Министар Унутрашњих Послова,
Н. Хајдуковић с. р.

М П

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ
КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Заступника нашег Министара Војног, нашег Министара Унутрашњих Послова, а на основу чл. 125. Закона о устројству војске,

производимо у чин пјенадијског поручника Лазара Томовића, досадашњег потпоручника.

Заступник нашег Министара Војног, Наш Министар Унутрашњих Послова, нека изврши овај указ.

Нејт код Париза,
2. (15.) јануара 1919.

НИКОЛА с. р.

Заступник Министара Војног,
Министар Унутрашњих Послова
Н. Хајдуковић с. р.

М П

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ
КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Заступника нашег Министара Војног, нашег Министара Унутрашњих Послова, а на основу чл. 125. Закона о устројству војске,

производимо у чин пјенадијских потпоручника, с правима официра народне војске, пјенадијске поднике: Петра П. Гргура, Спасоја Средановића, Алексеја Д. Дамњанца, Вида Васковића, Митра Вукмановића, Риста Станковића, Ника Марковића и Стевана Раичковића.

Заступник нашег Министара Војног, Наш Министар Унутрашњих Послова, нека изврши овај указ.

Нејт код Париза,
8. (21.) септембра 1918.

НИКОЛА с. р.

Заступник Министара Војног,
Министар Унутрашњих Послова
Н. Хајдуковић с. р.

М П

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ
КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Заступника нашег Министара Војног, нашег Министара Унутрашњих Послова, а на основу чл. 125. Закона о устројству војске,

производимо у чин потпоручника, с правима официра народне војске, Петра Ђ. Марковића, митраљешког водника.

Заступник нашег Министара Војног, Наш Министар Унутрашњих Послова, нека изврши овај указ.

Нејт код Париза,
8. (21.) септембра 1918.

НИКОЛА с. р.

Заступник Министара Војног,
Министар Унутрашњих Послова
Н. Хајдуковић с. р.

— Никола Ст. Љубиша, професор Богословско-учитељске Школе на Цетињу, преминуо 8. фебруара у болници Hôtel-Dieu и сахрањен је 14. фебруара у гробљу Cimetière d'Ivry код Париза (XIV дивизија, 11 линија, гроб 18).

Број 190.

Нејт код Париза,
2. (15.) фебруара 1919.

Из Канцеларије
Мин. Просвјете и Цркв. Послова

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ

— Њено Величанство Јелена Краљица Италије допутовала је 3. (16.) фебруара са својим њерима Њ. Кр. Височанствима Князгиницама Јоландом и Масјадом и одјезла у Хотелу Мерис код својих узвишених Родитеља.

4. (17.) фебруара

Црна Гора је суверена држава. Своју слободу, она је без прекида, једина на Балкану, стално чувала.

Тај њен суверенитет и данас постоји, и признат је од читавог свијета. Званична Србија, међутим, покушава да уништи суверенитет Црне Горе на један у историји незанамљен начин, иако је Црна Гора 1914. ушла у рат као Савезник и жртвовала све, на и себе саму, за Србију и општу националну ствар.

Бруталан насилем званичне Србије повријеђено је и право и част Црне Горе, који су до сада били једино а сада су највеће добро Црне Горе.

Кад би се санкционисало оно што је почињено према Црној Гори, то би значило не само уништење њене садашњости и будућности, него и њене прошлости. Стога је прва и најсветија дужност сваког Црногорца, на и црногорске владе: борба, на живот и смрт, за поштовање суверенитета Црне Горе. Њено интегрално рестаурирање јесте прва посљедица тога.

Званична Србија је систематски радила о томе да улога Црне Горе буде представљена не као огромна жртва коју је она принијела за општу ствар Савезника, него као — издајство према Савезницима. На овај начин она је жељела лакше добити санкцију за свој злочин према Црној Гори и лиштити је оних накнада које јој по праву припадају. Општи морал, те љубав према Отаџбини намећу, као другу дужност, сваком Црногорцу, те и Кр. Влади: потпуно скидање оног лажног вела од лажи и клевета, којим званична Србија жели покрити наше огромне и несебичне жртве у овом рату. Исто тако, доћи до истине, те доказати да је Црна Гора издана од званичне Србије чак и у оном часу кад је, без каквих услова — племенито и узвишено — себе принијела на жртву за Србију и за општу националну ствар.

Конференција мира ставила је себи за задатак да аболира неправду, која је, на основу начела «права јачега,» владала у Европи, и да тим загарантује трајан мир у свијету. Кр. Влада сматра за своју дужност да учини све, да вјековна неправда чињена према Црној Гори буде аболитана, те да она не буде оштећена у њеним интересима и неоспорним правима. То неоспорно право јесте у томе, што се Црној Гори имају дати све оне територије које су јој одузете разним дипломатским конгресима и конференцијама, ради задовољења сиљних и моћних, а на које она има неоспорно право из разлога историјских, етнографских, економских, географских, те на основу начела, која ће се према осталим Савезницима, у сличним случајевима, примјенљивати на Конференцији мира.

Пошто на горњи начин буде према Црној Гори учињена правда, народ црногорски одлучиће, на темељу начела слободног одређивања, а преко фактора, нашим Уставом предвиђених, о њеним будућим државно-правним односима унутра и споља.

4. (17.) фебруара

Поводом гласова који се проносе кроз српску колонију у Паризу, о посјети и о односима између Неговог Величанства Краља и Њ. Кр. В. Престононаследника Србије Александра, приликом његова боравка у Паризу, овлаштени смо објавити ова два писма која објашњајују у чему је ствар:

Париз, 7. фебруара 1919.

Његовој Екслеленцији
Господину др-ру Мих. Гагариновићу
Одпуномоћном Министру и т. д.
Париз,
Хотел Корињентал

По високом налогу Његовог Величанства Краља, а поводом јучерашње посјете Ваше Екслеленције част ми је најљепшији час да ће Њ. В. Краљ, у присуству Краљевске Владе, примити, са особитим задовољством, Његово Краљевско Височанство Престононаследника Регента Александра.

Њ. В. Краљ сматра ову посјету од општег националног интереса, јер ће се најем обновили дипломатски односи двају братских земаља, који су, нажалост, прекинути од стране Кр. Српске Владе од 4. децембра прошле године.

Истовремено част ми је најљепшији час, Господине Министре, да је Њ. В. Краљ, љубавно примити Њ. Кр. Височанство у недељу, 9. ов. мј., у 11 сати prije подне, или још други дан, који би за Њ. Кр. Височанство био најповољнији.

Изволите примити, Господине Министре, уједињене мог одличних поштовања.

Делујни абунтант Њ. В. Краља Црне Горе
Широчин: Паво Радовић

Париз, 8. фебруара 1919. год.

Делујни абунтант
Њ. В. Краља Црне Горе
г. потпор. Паво Радовић
Париз

Господине,

Примио сам Ваше јучерашње писмо и имао сам част дати спонтани одговор својом Краљевском Височанству Престононаследнику Александру.

Његово Краљевско Височанство било је јако и непријатно изненађено, кад је чуло да је Његово Величанство оценило и прихватило као политички акт, Његово жељбу да се с Њим састане и да му изјави своје лично поштовање. Краљ Његовог Краљевског Височанства није имао никакве везе са политиком, као што сам ни имао част познати напоменути Његово Величанство Краљу, кад је он рекао да пре сваког одговора мора с том жељбом узгопити и своју Владу. Ја сам тада лично напоменуо, да Његово Краљевско Височанство не жели добити и Њему као Принцу-Регенту, «*en petit-fils affectueux*».

Његово Краљевско Височанство жели једно и само у одговору Његовог Величанства Краља нема оне наклоности и спонтанности особају, које је Његово Краљевско Височанство у њивку више очекивало, што му је Његово Величанство преко мене изволело поручити, да Га је увек сматрало као Свог «*petit-fils préféré*».

Зато је Његовом Краљевском Височанству немогуће одговорити се општом поштом, и ја вас молим, да то спонтанно Његовом Величанству Краљу и да примите уверење о моме особитом поштовању.

Др. Мих. Гагариновић,
Краљ. Посланик

Природно је да Њ. Кр. Височанство није на ту посјету побуђен осјећајем љубави и пријатељства према њему, послије свијих оних злочина званичне Србије према Црној Гори и њеном народу, а које је Њ. Кр. Височанство, као Регент Србије, на онако демонстративан начин санкционисало.

Ишито се за тим да Краљ Црне Горе, као бр. дачи посјету Регенту, санкционисао поменути злочине. Стога је разумљиво да под том траженом формом није могао примити Регента Србије, јер Краљ Никола, не сматра, ни као Црногорац ни као приватна личност, никада заборавити на невинне жртве црногорске које су на леу борби противу окупационог насиља србијанског, а у одбрани чести и права Црне Горе. Он не сматра никада заборавити на саирепно говење и хапшење првицх и најугледнијих синова Црне Горе. Међутим, преко чега никад није могао пријети, као приватна личност, он се је одлучио да то учини као јавна личност: да прими Регента Србије званично, као Краљ Црне Горе, те да се тако, у општем интересу нашег народа, обнове званични односи између Црне Горе и Србије. Регент је избегао ову форму посјете, јер не хоће заједнице са Црном Гором.

Схори догађају историјског значаја потврдиће, да је званична Србија и овога пута показала да су јој ситни династички интереси преци него животни интереси цијелокупног српског племена.

Le Gouvernement Monténégrin a communiqué à la presse la note suivante :

Un certain nombre de journaux ont reçu de Paris un télégramme résumant la proclamation du Roi de Monténégro à son peuple et en donnant une version inexacte. Le message dont la Conférence de la Paix a autorisé l'envoi demande au peuple monténégrin de ne pas opposer de résistance armée à l'occupation militaire serbe, mais il ne signifie nullement que le Roi et le Gouvernement acceptent l'essai d'annexion du Monténégro à la Serbie. Son envoi par la Conférence de la Paix signifie au contraire que cette annexion est jugée sans valeur par les représentants des Etats alliés. Le peuple monténégrin se prononcera lui même sur son sort, librement et honnêtement, après la restauration du pays.

Кр. Влада дала је штампани ово саопштење:

Изјавио је неколико дана према томе из Париза у којем се изјављује саопштење краља Црне Горе њеном народу, али је исти текст спонтанно (види «Глас Црногорца» број 63.). Том поруком, у којој је Конференција Мира дала одобрење да се објави, ишито се од црногорског народа да не даје оружану отпор окупационој војсци србијанској, а ишито ишито не значи да Краљ и Влада пристају на покушај Србије да анексира Црну Гору. То, што је Конференција Мира дала одобрење, значи, напротив, да представници Савезничких држава не придају никакву значај тој анексији. Црногорци најистине се сами о својој судбини, слободно и часно, кад се Црна Гора рестаурира.

ИЗЈАВА

УПУЋЕНА ПРЕДСЈЕДНИКУ ВЈАЗНИУ,

од стране црногорских грађана који се налазе у Италији

Потписани црногорски грађани који се налазе у Италији, сагласни су са протестом који су Вама и представницима великих сила у Паризу упутили 527 црногорских грађана који бораве у Француској.

Молимо у име светих права човјечанства, да велики представник племенитога народа Сједињених Држава не допусти да се полама газиром и слобода најмањег народа, али који је највише жртвован; молимо да се нареди да србијанске трупе смјеста имају евакуисати црногорско земљиште и да њихово мјесто заузму међународне трупе под непристрасном командом; и молимо да се поново успостави држава црногорска, а свима њеним грађанима да се гарантује политичка слобода и, у исто вријеме, да се свијема нама, црногорским избјеглицима који се налазимо у иностранству, омогући повратак у домовину.

Капетан Милан Краљевић, потпоручик Андрија Стајковић, Лука Ђурковић, Андрија Вучић, студент, Михаило Секулић, Симо Рашичевић, Божо Кривокапић, студент, Иво Ђешић, Милорад Петровић, Владимир Ложић, студент, капетан Петар Ковачевић, Павић Рајковић, Милосав Драчевић, Петар Ђукановић, студент, Милош Шћепановић, Радоша Меденица, Милица Меденица, Ристо Мирановић, Никола Божковић, Вук Митровић, Миле Вучераковић, Гојко Радовић, Вељко Петровић, студент, Димитрије Јаховић, Илија Јековић, Алекса Ускоковић, Миланко Росић, Радоша Ђуровић, Васо Карадакић, Ђорђе Мандић, Лазар Чикић, Митар Крковић, Милосав Ђурковић, Михаило Новић, Никола Кадић, Рашо Каведић, Андрија Петровић, студент, Синасоје Зубовић, Раде Мијовић, Петар Мијовић, Маша Меденица, Александар Бобић, студент, Видак Јурић, Марко Мартиновић, Илија Влашић, Љубо Вучераковић, Петар Илић, Радоша Вулић, Јаков Бадић, Поница Радовић, Јаков Аџић, Петар Цаневић, студент, Петар Росић, Вуксан Будинић, Новак Стајковић, Панто Аџић, Андрија Бабић, Марко Крковић, Ђорђе Рогац, Владо Вулић, Петар Пешић, Илија Ђуковић, Петар Рочен, Нико Божковић, Јован Поповић, Лука Никчевић, Лазо Лекић, Васил Ушћуманић, Илија Мартиновић, студент, Јагош Пешић, Вујадин Шћепановић, Радошаје Пешић, Вуко Секулиновић, Веко Ракочевић, Јован Тулафић, Тодор Томчић, Овица Васиљевић, Драго Петровић, студент, Милинко Мурдак, Вуко Радовић, Вуко Дезетић, Шћепан Васиљевић, Богдан Живковић, Живко Тајчевић, Милија Шекулараћ, Блажо Благојевић, Јагош Васовић, Бајо Радомировић, Мирко Живковић, Симо Иванчићевић, студент, Костандин Томчић, Лазар Томовић, потпоручик, Никола Кривокапић, Јован Радоман, Косто Лучић, делегат Црнеог Крста, Јеврем Бадић, Милосав Симићевић, Мирко Рудић, Милан Пешић, Ђетко Станичић, Божина Стојановић, Миланвоје Шаглић, Новак Кривокапић, Богдан Гарчевић, Вукан Вуксановић, Станко Радовић, Лекица Кековић, Милија Дубевић, Томисла Гудељ, Ђорђе Шћепић, Никола Мучалица, Јован Јовановић, Михаило Шаулић, Милан Раљевић, Илија Ђедовић, Ђорђе Коштић, студент, Крсто Ковачевић, Милија Брадевић, Јеврем Кришкана, потпоручик, Милош Карабашић, Илија Мумић, Милан Радовић, Теофил Радоновић, Богдан Лавица, Нико Шћепановић, Милосав Савовић, Вукан Лавичевић, Павле Јовановић, Михаило Божановић, Данило Вешовић, студент, Милош Бабић, Павле Бабић, Боко Краљевић, Новак Туровић, Јако Божковић, Петар Калетић, Лука Кадић, Милија Ђуровић, Томо Мартиновић, Васо Бабић, Михаило Балаговић, Панто Будалић, Благоје Гргур, Шћепан Маузер, Радошко Јашиновић, студент, Драго Брајковић, Радоша Армун Милош Обрадовић, Саво Радовић, Димитрије Божовић, Раде Поповић, Неђељко Терзић, Јово Врзачић, Милован Савић, Драгутин Билинковић, Радојица Перовић, Блажо Вучковић, Петар Радовић, Мило Бабић, Василије Врбић, Стенан Тушић, Милан Оровић, Јабуо Балтић, Ђуро Вуксановић, студент, Стјепан Кадић, Вуко Пејовић, Лазар Поповић, Павле Бабић, Гојко Бабић, Петар Дабовић, Једжо Тркула, Јован Вучуровић.

ПРОТЕСТ

ЦРНОГОРСКИХ ГРАЂАНА ИЗ ИТАЛИЈЕ

Црногорски грађани који се данас баве у Италији, упутили су следећи протест Великим Силама:

Све велике силе држе своје дипломатске представнике код Кр. Цр. Владе у Паризу, што сеједочи да ју све признају као закониту.

Сви Црногорци у Црној Гори који мисле тако, бивају гонени, затварани или сторијелани, њихове куће плаћкене а породице избациване на улицу, а то све по наредби србијанске владе која је службено узела учешћа у том конфликту. Веома је хитно потребно да се, у интересу човјечности, достојанства и одговорности тих великих сила, у Београду предузму енергични кораци да би се прекинуло с таквим саркарством, требало би да земљу окупирају међународне трупе под непристрасном командом, која ће завести јед и заштити несретно становништво без обзира на политичка убјеђења, јер побједом савезних народа, међу којима је и Црна Гора, треба да за све почне ново доба слободе и правде.

У име устаника: Јоко Мартиновић, Илија Јошов.

У име 150 избјеглих официра и војника: Капетан Милан Краљевић, поручик Јеврем Кришкана.

У име цивилних избјеглица: Никола Кривокапић, Лука Ђурковић, капетан П. Ковачевић.

У име омладине црногорске: Божо Кривокапић канд права, Вељко Перовић канд. права, Симо Иванчићевић студент филозофије.

ПОЗДРАВ

Њ. В. КРАЉУ ГОСПОДАРУ
од стране Црногораца који бораве
у Риму.

«Оданој душој и непоколебљивој
вјерношћу сакупљени, шаљемо Ва-
шем Величанству нашу најискре-
нију честитку за Нову Годину,
желећи, са непромјенивом вјером и
горућим одушевењем, поздравити
Ваше Величанство у средини ода-
ној Вам народа, морално и мате-
ријално наоружаног за све патње и
уореди, које, заједно с Вашим Вели-
чанством, трпи и стоички под-
носи, исто као што је све патње
од страшнога рата часно и јунач-
ки подносио, добровољно жртвују-
ћи се за друге и за племениту
ствар наших Савезника.

Све смо претрпјели, трпимо и
трпјећемо, свагда свиједски племе-
нито примјер Ваше славне лозе и
побуде вјековних традиција у ко-
јима се у првом реду одицава праси
символ праведних и разложитих
идеала народа југословенског.

Не губимо и цвјетом изгубити ни
вјеру ни наду у побједу наше
поштене и свјете ствари. Дубоко
вјерујемо, да ће правда и наше не-
обориво право, у пркос свијех клевет-
а и штрига, побједити наше
директне и индиректне неприја-
теље, који данас, под различитим
облицима притиска, муче наш
свагда поштени, свагда скромни и
свагда славити народ црногорски, ко-
ји при свему томе с нама жели
сретну Нову Годину Вашем Вели-
чанству и из дубине свога племе-
нитога срца с нама заједно топло
кличе:

Живио наш узвишени Господар
и Краљ Никола I.

Жијејела наша Црна Гора!

Пон Јован Баи, капетан П. Ковачевић,
Лука Ђурковић, капетан Јоје Иванише-
вић, Марко Бадија, учитељ, поручик
Андрија Станковић, Иво Лешаић, Бла-
жо Тујковић, трговац, Јефто Тркала, Ра-
дојко Јановић, студент, Јово Лисичић,
Никола Кнежевић, трговини, Марко Туј-
ковић, студент, Милан Мариновић, Лазо
Лешаић, Јово Поповић, студент, Симо Ву-
ковић, Петар Дабовић, Стеван Тушић,
Новак Туровић, Гајо Бојић, Лазар По-
повић, Милан Оровић, Јоко Вожовић,
Владоје Грехур, Панто Будалић, Лабуд
Валтић, Васил Ушћумалић, Ђ. Бартоло-
вић, Милан Суботић, Славо Филотић,
Илија Ј. Мартиновић, Божо Кривокапић,
Велько Петровић, Илија Кнежевић, Да-
нило Р. Ветовић, Александар Ђокић,
Петар П. Цапчевић, Лука Копривина,
Токо Краљевић, Косто М. Лукић, Ми-
хаило Бољановић, Јован Радоман, по-
ручник Лазар Томовић, Андрија Петро-
вић, Драг. Петровић, студенти.

ПОУРҚУОИ

Le Monténégro est entré dans cette
guerre sans y être contraint par l'ob-
servation d'un traité, sans être pou-
sés par un calcul d'intérêt ou d'ambition.
C'est pour obéir aux conseils de l'honneur
et à la voix de la tradition qu'il a pris
les armes contre ceux qui voulaient
opprimer sa race.

Ce devoir qu'il s'était lui-même
tracé, il l'a accompli, dans les condi-
tions les plus pénibles, et, avec un
hérosisme dont il avait donné tant de
preuves depuis cinq siècles, il a lutté
dix-huit mois contre un ennemi plus
nombreux et mieux armé.

Sans vivres, sans cartouches, sans
avions, presque sans canons, ses sol-
dats un jour ont dû cesser le combat.
Alors son territoire a été envahi; ses
foyers ont été occupés par l'étranger;
ses officiers, ses notables ont été
parqués dans des camps de concentra-
tion où ils eurent pour implacables
bourreaux le froid et la faim.

Le Gouvernement du Pays, son
Souverain presque octogénaire se
sont exilés par dévouement; et ils
sont venus loyalement demander
asile à l'un de leurs grands Alliés.

Ils pensaient que la pitié de Puissances
amies irait vers leur peuple et le
soutiendrait dans l'adversité par tous
les moyens en leur pouvoir.

D'autres petits peuples comme le
Monténégro avaient cédé à la force;
leur courage comme le sien avait été
inutile devant le formidable outillage
guerrier de leurs adversaires. A ces
peuples envahis et persécutés étaient
offerts non seulement la sympathie
et l'admiration, ces subsides moraux,
mais encore de larges subventions
aideraient à vivre leur Armée et leur
Gouvernement, tandis qu'un ravitail-
lement soigneusement organisé évitait
à leur population les affres
atroces de la famine.

Le Monténégro n'eut pas le même
sort. On parla de ses défaites, on ne
parla pas de ses victoires. On parla
de sa chute, on ne parla pas de son
effort. On n'essaya pas de rendre
une arme à ses soldats. On fit à son
Gouvernement l'aumône d'une mo-
deste rente irrégulièrement payée.
Et on ne ravitailla jamais sa popula-
tion dont plusieurs centaines de
membres chaque mois mouraient
dans les tortures de la faim.

Aujourd'hui l'heure est venue de
demander:

POURQUOI?

Les mois ont passé. Le magnifique
effort des Alliés et de leur Associée
la République des Etats-Unis a forcé
la victoire à se ranger au côté du
Droit. L'armistice avec l'Autriche-
Hongrie conclu, un immense espoir
gonfla le cœur des Monténégrins:
ils allaient redevenir des hommes
libres dans une Patrie intégralement
restaurée... Pour que sonnât plus
tôt cette heure libératrice ceux d'en-
tre eux qui étaient demeurés sur le
sol natal pourchassèrent l'étranger
vaincu et débrylèrent tout le ter-
ritoire...

Mais à la douloureuse surprise du
Monténégro, au bout de quelques
jours on vit de toutes parts accourir
des troupes, — celles de la Serbie
qui avec le consentement du Com-
mandant en Chef des Armées Alliées
vendaient occuper militairement ce
pays où il ne restait plus un seul
Autrichien pour justifier leur pré-
sence. Et depuis ce jour, ces trou-
pes, dont l'entrée était insolite, se
sont installées; elles ont remplacé
partout l'ennemi, se montrant aussi
tyranniques et exigeantes que lui;
elles ont élu garnison dans toutes
les villes et les bourgades, et il
semble qu'elles soient en territoire
conquis.

Devant cette anomalie, il est temps
peut-être de demander:

POURQUOI?

Alors que dans chaque Etat dé-
livré du joug allemand ou austro-
allemand, était ramené en grande
pompe le Chef et réinstallées avec
tout l'appareil du triomphe les Auto-
rités constitutionnelles; alors que
l'on s'empressait de faciliter à tout
peuple la reprise de sa vie normale
en lui rendant sa constitution et ses
institutions; le Monténégro, lui, a
été livré aux intrigues politiques,
aux combinaisons de l'anarchie et
aux précaires arrangements d'une
révolution factice.

Lorsque son vieux Roi a voulu,
comme c'était le premier de ses de-
voirs, retourner vers son Peuple, et
lui rendre l'appui de son autorité,
les conseils de son expérience, il a
été détourné de ce dessein.

Sous la forme polie d'un avis amical
on lui fit comprendre qu'à son
projet les Alliés n'étaient pas favo-
rables, et qu'on en faciliterait rien
l'exécution. Devant des impossibili-
tés dont il lui était facile de mesurer
toute l'étendue il dut renoncer au
départ; et il attend encore le mo-
ment de revoir un pays qu'il chérit,
un peuple qu'il a servi soixante ans.

Il semble que sans plus tarder il
convient de demander:

POURQUOI?

Observateur.

ЗАШТО

Црна Гора је у рат ступила без
да је каквим уговором била на то
обвезана и без да су је на тај ко-
рак навели какви њени интереси и
амбиције. Погорвајући се једино
налозима чести и својој традицији,
дигла се она на оружје противу
оних који бјеху кренули да погази
њено племе.

Ту дужност она је сама себи по-
ставила и испунила ју је под најте-
жим околностима; она се за осам-
наест мјесеца борила противу број-
но надмоћнијег и боље оружаног
непријатеља, онаквим истим херој-
ством какво је толико пута посве-
дочила за пет столећа. Без намир-
ница, без муниције, без еропана,
тогово без топова, њени су војни-
ци једног дана морали прекинути
борбу. Тада њена земља би заузета,
њена огњишта заосједнута; њени
официри, њени најбољи гра-
ђани били одведени у концентра-
ционе логоре гдје их је тамашла
глад и студ. Земалска Влада и
остарали Владар црногорски појо-
ше својевољно у изганаство, и ло-
јално потражише уточишта у јед-
нога од својих моћних Савезника.
Мишљаху да ће се њихови моћни
пријатељи са пуно милосрђа заузе-
ти за народ и да ће му олакшати
биједу свима могућим средствима.

И други мали народи као што
је Црна Гора поклекосе пред си-
лом, јер сва њихова храброст није
била у стању одуријети се огром-
ној ратној сиреми њихових про-
тивника. И свијема тијем гоњеним
и пострадалим народима указана
је не само симпатија, дивљење и
морална помоћ, него се је и обил-
ном погнором и намирницама пре-
текло у помоћ њиховим војскама и
владама, а о становништву које
бјеше остало у земљи бриљавно
удешена организација старала се
да их не уништи глад.

Црна Гора није била те среће.
Причало се о њеном паду, а њене
појезде се не помињаху. Причало
се о њеној пропасти, а њена борба
се не помињаше. Није се ни поку-
шало њеној војсци дати оружја.
Њеној Влади удјелише милости-
њу, једну скромну пензу, која јој
је неуредно исплаћивана. Њеном
се народу није пружала исхрана,
те стотинама њене дјете умираше
свакога мјесеца у мукама, од глади.

Данас је дошао час да се пита:

ЗАШТО?

Мјесеци су пролазили. Величан-
ствени подвизи Савезника којима
се придружише Сједињене Аме-
ричке Државе, примораше побједу
да стане на страну Права. При-
мирје, закључено са Аустроугар-
ском, испунило је груди Црного-
раца неизмјерном надом, јер се на-
даху да ће им отаџбина бити пот-
пуно рестаурирана а они да ће би-
ти слободни у пој... Да би им тај
срећни час ослобођења куцнуо што
прије, они који бјеху остали у До-
мовини, дигосе се и прогнаше по-

бијелим непријатеља и оштетине
својој земљи...

Али Црном Гором овлада грозно
разорна пада, послје неколи-
ко дана, видјеше да им са свих
страна у земљу шаљу објављене
групе које, са обилатним врхов-
не команде Савезнице војске,
војнички окупираше земљу у којој
не бјеше више остало ни једног
Аустројанца због којег би та оку-
пација била оправдана. И од тога
дана те групе, које су тако грубо
улеале у земљу, стално су се нам-
јестиле; оне су свугдје одмијешле
непријатеља јер се показују онако
што тиранске и насилне као и не-
пријатеља; распоредиле су гарни-
зоне по свјем варошима и селима и
поступају као да се налазе у осво-
јеној земљи.

Пред таквом аномалијом, можда
је вријеме да ушитамо:

ЗАШТО?

Свакој држави, ослобођеној од
јарма немачког и аустроњемачког
свечано је враћен њен владар и
триумфално су успостављене све
заборане власти земалске; свако-
јему народу се свим могућим сред-
ствима олакшало да настави свој
нормални живот и враћен им је њи-
хов устав и све установе. А Црна
Гора — она је напуштена поли-
тичким интригама, анархистичким
зацјетима и вјештачки удешеној
револуцији. Кад се је стари Краљ
Црне Горе хтио одазвати својој
главној дужности и вратити се
свом народу, успоставити ред и
власт и ставити му на расположе-
ње своје искуство, није му се дало
да то изведе. Под фином формом
пријатељског сајета, дало му се
разумјети да то његовој намери
Савезници нијесу наклоњени и да
му се у томе неће ни на руку.
Пред таквим немогућностима, о
којима се је он брзо увијерио, он је
одустао од пута; он још и данас
шпечује онај час кад ће угледати
своју земљу која је драга његову
срцу и онај народ којему је слу-
жио шездесет година.

Нагледа да је дошло вријеме да,
не губећи ни часа више, ваља ш-
тата:

ЗАШТО?

POLITIQUE ENVERS LE MONTÉNÉGRO

M. le docteur P. Choteh, Ministre de
l'Instruction Publique, fûsant interim des
Affaires Etrangères, a déclaré à la presse:

«Bismarck avait dit que, pour
l'union de l'Allemagne, il lui fallait
les baïonnettes. C'est ainsi en effet
que la Prusse fit l'union de l'Alle-
magne mais c'est aussi par les baï-
onnettes que les dernier des Hohenzollern
amena l'anéantissement de
l'Empire allemand. Et, pour arriver
à ce résultat, il a fait le plus grand
sacrifice d'hommes que l'on ait ja-
mais vu. L'enseignement à tirer de
ce fait est très clair pour tout le
monde et notamment pour les Slaves
du Sud, qui ont vécu dans le voisinage
de l'Allemagne et de son alliée
l'Autriche-Hongrie. Malheureusement
au lieu de tirer de là des leçons
utiles et d'en profiter, nous considé-
rons tout cela comme lettre morte.

Ainsi la Serbie officielle a cherché
à jouer le rôle de la Prusse dans les
Balkans et à faire de sa dynastie de
nouveaux Hohenzollern. La différence
est que la Prusse respectait les au-
tonomies ou individualités des nom-
breux Etats de la Confédération Ger-
manique. La Serbie officielle cherche
l'extension territoriale de la Serbie
par une absorption pure et simple,
ou, comme le disent ses chefs, «uni-
que», de tous les pays yougoslaves.
Ainsi, ils veulent traiter le Monténé-
gro, pays libre et indépendant depuis
six siècles, comme un département de
la Serbie.

Le Gouvernement Monténégrin, en 1916, et à deux reprises en 1917, (aux mois de juillet et d'août), proposa à la Serbie d'arriver à un accord en cherchant la base d'une action commune dans la politique pour l'union nationale. La Serbie n'a jamais répondu. Pourquoi? Parce qu'elle ne cherchait pas l'union, sur le pied d'égalité, mais l'annexion du Monténégro. Nous avons attiré l'attention des Grandes Puissances sur les menées de la Serbie officielle. Nous savions depuis longtemps qu'elle préparait même des bandes armées destinées à entrer au Monténégro pour semer l'aterrreur et forcer la population à se soumettre à la Serbie. Des millions ont été dépensés pour une propagande odieuse qui préparait le terrain. Dès l'entrée des troupes serbes au Monténégro ce plan fut exécuté. Le pays est occupé militairement. Les autorités serbes ont établi autour de lui un « cordon sanitaire ». Il est donc absolument bloqué. D'autres régions yougoslaves ayant appartenu à l'ancienne Autriche se trouvent dans la même situation. Les Yougoslaves sont ainsi isolés du monde entier. La Yougoslavie est devenue l'île d'une dynastie. Cela ne nous a pas surpris. Mais les Monténégrins ont répondu par une insurrection. Le commandement serbe a ouvert un feu d'artillerie. Il a fait tuer dans leurs foyers, des centaines de Monténégrins. Six membres d'une même famille, qui avaient refusé de prendre les armes contre leurs frères, ont été fusillés en même temps.

Aux objections de nos ennemis politiques nous répondons: Le Monténégro a été trahi. La Serbie officielle s'ingénie à déjouer la promesse des Alliés sur la restauration du Monténégro. Elle veut empêcher que notre pays soit restauré au même titre que la Serbie et la Belgique. Par contre le Roi du Monténégro donne un exemple rare: il réitère ses déclarations précédentes et annonce qu'il est prêt à se conformer à la volonté de son peuple, librement et honnêtement exprimée. Tandis que le Roi de Monténégro se met à la disposition de son peuple, le prince-régent de Serbie entend s'imposer à ce peuple.

La Serbie officielle veut s'imposer également aux huit millions de Yougoslaves de l'ancienne Autriche-Hongrie. Rappelons-nous que l'idée Wilsonienne est que les peuples disposent de leur sort et que les souverains sont des serviteurs et non des maîtres. Les pays appartiennent aux peuples et non aux couronnes. Or, comment la dynastie de Serbie peut-elle envisager de s'imposer à ces Yougoslaves qui, non seulement ne se sont jamais prononcés pour elle, mais qui n'ont même jamais pu faire entendre librement leur voix sur la forme à donner au nouvel Etat, monarchie ou république? La grande majorité réserve cette solution aux soins de la Constituante, qui devrait être convoquée après la conclusion de la paix. Comment dès lors, la dynastie de Serbie peut-elle demander aux grandes puissances d'être imposée aux Yougoslaves!

A mon avis, cette attitude de la Serbie officielle a empêché la représentation du Conseil National de Zagreb à la Conférence de la Paix. La Serbie a pris les représentants de ce Conseil dans son Gouvernement, de telle sorte que, indirectement, le Conseil National de Zagreb est soumis au Gouvernement de Serbie. Les intrigues de ce Gouvernement et ses procédés désormais fameux au Monténégro occupé par ses troupes, ont également empêché que le Monténégro ait, à l'heure actuelle, ses représentants à la Conférence de la Paix. Les politiciens serbes peuvent vraiment être satisfaits du succès de leur action: au Monténégro, la guerre fratricide; le Monténégro, frère et allié de la première heure, qui a tout sacrifié dans cette guerre, n'a pu encore faire entendre sa voix dans cette Conférence alors que s'élève celle de pays qui n'ont même pas pris part à la guerre.

D'après les dernières nouvelles reçues, les Yougoslaves de l'ancienne Autriche se défendent... La Serbie officielle y envoie des divisions, des canons et des avions. Elle devrait comprendre que si, du haut des avions, il est possible de suivre le mouvement des insurgés, l'on ne peut par ce moyen ou par la violence empêcher l'évolution et le mouvement des idées.

N'admettons pas la reconstruction d'une Prusse, au moment où celle des Hohenzollern, édifiée sur la violence, est détruite à jamais.

ПОЛИТИКА ПРЕМА ЦРНОЈ ГОРИ

Г. д-р Пери Шоф, Министар Просвјете, заступник Министра Спољних Послова, изјавио је штампаним следече:

«Бизмарк је рекао ду су, за уједињење Немачке, потребни бајонети. И ванста, помоћу бајонета, Прусија је ујединила Немачку, али, због бајонета, је последњи Хоенцолерн и упростио немачко царство. И, док је то постигао, жртвовао је више људи по што је то ико досад учинио. Цео свијет, а нарочито Југословени, који су живјели у сусједству Немачке и Аустрије, треба из тога да извуку поуку. Али, на жалост умјесто да се тијем поучимо, то је за нас жртво слово.

Тако је службена Србија покушала да игра улогу Прусије на Балкану и да од своје династије створи нове Хоенцолерне. Разлика је у томе, што је Прусија респектовала аутономије и индивидуалности многобројних држава немачкога савеза. Србија пак тражи проширење својих граница и иде за тим да просто једноставно анексира све југословенске земље. Она хоће Црну Гору, земљу која је била слободна и независна за шест вјекова, да сматра као један округ србијански.

Влада Црне Горе је 1916., затим у два пута 1917., јуна и августа, предлагала Србији да се споразумију, сложе и да нађу заједничку основу у политици народног уједињења. Србија није никад одговорила. Зашто? Зато што није хтјела уједињење на основу равноправности, него присаједињење Црне Горе. Ми смо обратили пажњу великих сила на то што чини службена Србија. Ми смо одавно знали да она припрема чете које ће оружане унети у Црну Гору, извести терор и присилити народ да се покори Србији. Ми смо су утростепени у ту мрежу пропаганду која је припремала терен. Чим су србијанске трупе унеле у земљу, почео се извршавати тај план. Земља је војнички окупирана. Србијанске власти су ово цијеле земље повукле «санитарни» кордон. Земља је потпуно блокирана. И друге покрајине у бившој Аустрији налазе се у истој ситуацији. Југословени су данас омијенљени од осталог свијета. Југославија је данас острво једне династије. Томе се нијесмо изненадили. Али Црногорци су одговорили устанком. Србијанска команда отворила је топовску наљбу и погукла на стотине Црногораца у њиховим рођеним домовима. Шест чланова из једне једине породице погубљени су у исти мах, зато што не хтједоше узети оружје против своје браће.

На приговоре наших непријатеља имамо да одговоримо то, да је Црна Гора издана. Службена Србија је себи предузела да изигра обећање којим Савезници гарантоваше рестаурацију; она хоће да спријечи да наша земља буде успостављена онако исто као Србија и Белгија. Међутим, Краљ Црне Горе пружа нам риједак примјер: он показва своје пређашње изјаве да је вољан повинovati се вољи свога народа, слободно и пошитоно израженој. Док се Краљ Црне Горе ставља на расположење свом народу, принц-регент Србије иде за тим да се наметне истом народу.

Службена Србија, тако исто, хоће да се наметне на осам милиона

Југословена бивше Аустроугарске. Сјетимо се да, по Вилсоновим идејама, народи треба да располажу својом судбином и да владари имају бити служитељи народу, а не господари. Земље припадају народима, не крунама. Према томе, како може династија Србије чини за тим да се наметне и истим Југословенима, који не само што се нијесу изјаснили за њу, него који нијесу још никад имали прилику слободно изразити своју вољу о облику нове државе, оренуцији или о монархији! Велике земље препуштају ју дућност Конститутанти која се има ствари по закључењу мира. Како династија Србије може захтијевати од великих сила да буде постављена над цијелом Југославијом? По мом мишљењу, поступајте службене Србије спријечено је представницима Нар. Вијећа у Загребу приступ у Конференцију мира. Србија је представнике Вијећа пригласила у своју Владу, и на тај начин је Народно Вијеће у Загребу, индиректно стављено у одвијечност влади Србије. Интриге те владе, као и њени злогласни поступци у заповједнују Црну Гору, спријечили су, тако исто, и Црну Гору да данас није заступљена у Конференцији. Србијански политичари занста могу се поносити успјехом својих подвига: у Црној Гори братоубилачки рат! Братска Црна Гора, савезник од првог часа, која је жртвовала све што је имала, још није могла подићи свој глас у Конференцији, док се данас у њој чује глас и оних који нијесу ни учествовали у рату!

Према потоним вијестима, Југословенима бивше Аустрије одуширу се... Службена Србија шаље тамо своје дивизије, топове и аероплане. Она би требала да схвати да и ако је са висине тих аероплана могуће пратити покрете устаника, није могуће тим путем и начином, нити насилем спријечити развој и кретање идеја.

Не дајмо да се ствара Прусија у часу кад је Прусија Хоенцолернова, основана на насилу, пропала за увијек.

Људмила Матановић, суругалијеница д-ра Станка Матановића, уваженог управитеља цетињске државне болнице, вјер пок. Ивана Кривога, дугогодишњег руског колеџа у Скадру, преминула је ових дана у својим младим годинама, и завела у црну своју породицу, мужа, троје ситне дјете, мајку и сестре. Својом добротом и образовањем, као и племенитим карактером покојница је заузимала одлично мјесто у црногорском друштву, у коме њена смрт оставила велику жалост. Члановима покојничке породице нарочито наше искрено саучешће а њој нека је вјечан помен и лака земља.

ИЗ СТРАНЕ ШТАМПА

Libre Serbie (Слободна Србија) независан лист који од недавно излази у Женеви, доноси у свом 10. броју од 11. децембра, овај уводни чланак који преписом, са незнатним измјенама:

«Велика Србија или Југославија». — Када се зна што се хоће и када су намјере чисте, онда се отворено иде циљу. Али када се не зна што се хоће, или кад су намјере себичне, онда се — лута. Да би се прикриле задње намјере, не иде се отвореним путем, него буцањима, док се не досије у бор-сокак. У бор-сокак, из кога излаза нема.

Та буцањска политика подсећа нас на политику коју воде наши службени представници. Они лутају. Да ли лутају због тога што не знају што хоће, што уопште стазна и одређена правца немају, него воде политику од данас до сутра, остављајући развоју ствари и приликама све, — или то чине само зато да прикрију задње своје намјере?

Да тога није, како би се иначе могло разумјети све ово што се до сада радило и што се, нарочито сада, ради. Ако се окренемо на ма коју страну видјећемо да свако зна што ради и да је утврдио програм свога рада. Те програме имају

чак и државе које сада стварају своју самосталност. Погледајмо Чешко-Словачку, или ма коју другу нову државу, па ћемо ви јети штак нова држава, програм и третицизациону политику. Само код нас то не вјетимо. Већ смо постали смјешни и набојствени.

Чак ни главно питање није расвијетљено. Они на архивизи ни даи даи немају довољно одвијечности, да јасно и одређено кажу што им је главни циљ: Велика Србија или Југославија, коју они називају «Држава Словенаца, Хрвата и Срба». Нетина, у јавности службено поступају за уједињење, али стварно раде за Велику Србију. У томе их сви поступци одају. То се чак види и у њиховим органима. Зашто се то крије, зашто се то објављује, зашто се отворено не каже? Јер не само што је потребно, него је и дужност отворено сада изићи на цистину и рећи: Ми смо представници Србије и дужност нам је и позив и воља нам је радити за Србију. Ко хоће с нама, добро нам дошао! Ко неће, широко му поље. Нека сваки ради за себе.

Нити смјемо, нити је пошитоно заваравати ни себе ни друге. Најмање се сме допустити овакав рад какав се практикује још и сада када јасно и прецизно треба изићи пред цео свијет са нашим циљевима и захтијевима. Причамо о националном јединству, исповиједамо једнакост Срба, Хрвата и Словенаца, декламујемо о Југословенима и Југославији, а овамо на сваком кораку радимо само и искључиво за Велику Србију, за хегемонију Србије, за империјализам Србије. На језику смо за једно, на језу за свим супротно. То не треба и не смије да буде. То не само што није ни лијено, није ни допуштено, штгавише, то је неискрено. А ако према икоме, морамо искрени и исправни бити према онима које браћом називамо, према Хрватима и Словенцима.

Зато је крајно вријеме да се наши службени представници једном отворено изјасне: или за Велику Србију или за Југославију, па да се тиме буду сви начисто и да, према томе, свако и сваке своје глединте. Далег увијања не смије бити, јер ће бити несумњиво добио по наше опште интересе. Доста је било неодређености.

Дакле: Велика Србија или Југославија?

— Приликом великих манифестација у част Савезника у Буенос Ајресу Арђентини, држао је први говорник арђентински, Леополдо Лугонес, народни посланик, сјајан говор у коме се је, како јавља тамошњи **Journal Français**, овако изразио о Црној Гори:

«Од првог дана Црна Гора је ушла у рат, жртвујући све што је имала, не обзирајући се на своје тешко стање. Њена жртва је драгоцјена, исто као и жртва Србије и Белгије.

«Слава Црној Гори, слава њеним личним борцима који сачуваше од пропасти братску српску војску при проласку за Арбанију; слава њена је том народу који је са својом браћом подијелио и потољу кору хљеба.»

Те ријечи чувенога јавног радника о Црној Гори бурно су биле поздрављене од свих присутних.

L'Orient illustré у свом 13/14. броју од 15. новембра доноси у француском пријеводу цијелу прокламацију Њ. В. Краља *Југословеница* и пропраћа ју овим ријечма:

«Само неколико ријечи имамо да додамо овој прокламацији. Прије свега, честитамо Краљу Црне Горе и његовој влади на демократском осјећању и на згодно изабраном моменту за ступање у акцију југословенског уједињења. — Осим тога, овом прокламацијом Црна Гора и њен Краљ показали су да се истински поборници идеје Југословенства. Тијем актом су најбоље опровргнули клевете свих оних који их хтједоше прогласити за непријатеље Југословена. Увјерени смо да ће проглас паћи одјека у свих Југословена у бив. Аустрији. Вријеме је да Антанта призна Југословене као Савезнички народ. Зар се нијесу обје југословенске државе, Србија и Црна Гора, од почетка рата бориле за јединство цијеле Југославије? Зар није један од првих аката владе Југословенске био то, што је флоту југословенску ставила на расположење Савезника? — Пожељно да Црној Гори, која се храбро борила и која је стоички тријела, буде очувано достојно мјесто у будућој заједници Југословенства.